

บทที่ 1 บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสารสนเทศมีบทบาทอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานต่าง ๆ ในการกำหนดทิศทางการดำเนินงาน สนับสนุนการตัดสินใจ วางแผน และการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 พ.ศ. 2535-2539 ได้กำหนดแผนเกี่ยวกับการจัดการระบบสารสนเทศ ไว้หลายด้าน ประกอบด้วย การพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเกษตร ธุรกิจ การค้า วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภาวะตลาดแรงงาน ศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น ส่งเสริมให้มีการสร้างข่ายงานสารสนเทศ นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาระบบการเก็บและเผยแพร่สารสนเทศ จัดระบบข่ายงานให้เชื่อมโยงกันอย่างกว้างขวาง สามารถให้บริการสารสนเทศที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ มีการเผยแพร่และส่งเสริมการใช้ประโยชน์สารสนเทศมากขึ้น นอกจากนี้ยังกำหนดแผนสารสนเทศแห่งชาติ เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมสารสนเทศ อันได้แก่ อุตสาหกรรมข้อมูล อุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ อุตสาหกรรมโทรคมนาคม และอุตสาหกรรมคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ และให้นักเรียนเลือกเรียนตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจ เปิดโอกาสให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากห้องสมุด และแหล่งวิทยาการต่าง ๆ เพิ่มเติมจากเรียนการสอนในห้องเรียน (กรมสามัญศึกษา, หน่วยศึกษานิเทศก์, 2533) ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนรู้จักคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น มีทักษะในการใช้แหล่งวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเอง

ห้องสมุดเป็นหน่วยงานหนึ่งในโรงเรียน ที่มีหน้าที่ส่งเสริมการเรียนการสอนให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรดังกล่าว ในปีการศึกษา 2535 กรมสามัญศึกษาได้กำหนดนโยบายในการพัฒนาห้องสมุด และสารนิเทศในโรงเรียนไว้อย่างชัดเจน คือ มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง โดยการปรับปรุงพัฒนาห้องสมุด จัดงบประมาณเพื่อซื้อหนังสือเข้าห้องสมุด รวมทั้งรณรงค์ให้นักเรียนสนใจใช้ประโยชน์จากห้องสมุดในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมให้มากขึ้น และ มุ่งพัฒนาจัดระบบเครือข่าย ข้อมูลข่าวสาร และสารสนเทศเพื่อการบริหารและจัดการศึกษา ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ให้กว้างและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งในระดับกรม จังหวัด และโรงเรียน (กรมสามัญศึกษา, 2535)

ด้วยเหตุดังกล่าว ปัจจุบันห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา จึงเกิดการพัฒนารายบริการ ผู้บริหารโรงเรียนจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานห้องสมุดเพิ่มมากขึ้น บทบาทของครูบรรณารักษ์ต่อการเรียนการสอนมีมากขึ้น ครูบรรณารักษ์จะต้องประสานงานและให้ความร่วมมือกับครูผู้สอน ในการจัดเตรียมทรัพยากรประกอบการเรียนการสอนให้พอเพียงและตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

ในขณะที่เดียวกันกับเทคโนโลยีไมโครคอมพิวเตอร์มีการพัฒนาขีดความสามารถเพิ่มมากขึ้น ราคาถูกลง ความเป็นไปได้ในการนำมาใช้กับงานห้องสมุดโรงเรียนมีมากขึ้น ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนหลายแห่ง ได้พยายามศึกษาหาความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับไมโครคอมพิวเตอร์ และหาแนวทางนำมาใช้กับงานห้องสมุดโรงเรียน เพื่อลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน และพัฒนาบริการให้ดียิ่งขึ้น ในปีพ.ศ. 2533 ชมรมครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้จัดประชุมวิชาการในเรื่อง คอมพิวเตอร์กับงานห้องสมุด ตามคำเรียกร้องของสมาชิก ในการประชุมได้มีการจัดนิทรรศการที่ทำให้ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับไมโครคอมพิวเตอร์ สาธิตโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่สามารถนำมาใช้กับงานห้องสมุดโรงเรียน การบรรยายเกี่ยวกับโปรแกรม CDS/ISIS เป็นต้น ในปีพ.ศ. 2534 กลุ่มห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 8 ได้จัดอบรมเชิงปฏิบัติการความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับไมโครคอมพิวเตอร์ การใช้โปรแกรมประเภทประมวลผลคำ และ

การจัดการฐานข้อมูล แก่บรรณารักษ์ในกลุ่ม ในปี 2536 กรมสามัญศึกษา จัดการสัมมนา
ในหัวข้อ " การพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาในทศวรรษหน้า " ผู้เข้าร่วมสัมมนา
ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ ครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ จาก
ทั่วประเทศ ผลของการสัมมนา มีสาระสำคัญ คือ การกำหนดแนวทางการพัฒนาห้องสมุด
โรงเรียนมัธยมศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ทางด้านสังคม การศึกษา และเทคโนโลยี
ใน 10 ปีข้างหน้า

บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนเป็นผู้มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการพัฒนาทรัพยากร
บุคคลให้มีทักษะในการใช้และการสืบค้นสารนิเทศ สนองต่อความต้องการของสังคม
ในปัจจุบันและอนาคต สมาคมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนอเมริกัน และ สมาคมสื่อสาร
และเทคโนโลยีทางการศึกษา ได้กำหนดบทบาทและความรับผิดชอบของบรรณารักษ์ห้องสมุด
โรงเรียน ไว้ในเอกสารชื่อ "Information Power : Guidelines for School
Library Media Programs" (Whitney, 1988) สาระสำคัญในเอกสารฉบับนี้ได้เน้น
ถึงบทบาทของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน ในฐานะ เป็นผู้เตรียมความพร้อมให้กับนักเรียน
ให้มีทักษะในการใช้และการสืบค้นสารนิเทศ เพื่อเตรียมรับกับความเจริญอย่างรวดเร็วใน
ศตวรรษที่ 21 นักเรียนทุกคนจะต้องมีความรู้ในการเข้าถึงสารนิเทศ และมีโอกาสในการ
พัฒนาความสามารถของตนเองได้เท่าเทียมกัน

นอกจากนี้สมาคมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนอเมริกัน และสมาคมสื่อสารและ
เทคโนโลยีทางการศึกษา ได้กำหนดบทบาท และความรับผิดชอบของบรรณารักษ์ห้องสมุด
โรงเรียน ในยุคสารนิเทศ ไว้ 3 ประการ คือ (Walker, 1988)

1. บทบาทในฐานะเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านสารนิเทศ (Information Specialist Role) เป็นผู้เตรียมการเข้าถึงทรัพยากรสารนิเทศต่าง ๆ ทั้งภายในและ
ภายนอกห้องสมุด จัดระบบการค้นคืนที่สะดวกต่อการเข้าถึงทรัพยากรสารนิเทศของนักเรียน
และครู-อาจารย์ กำหนดนโยบายการให้บริการที่เอื้ออำนวยและส่งเสริมการใช้ประโยชน์
จากสารนิเทศต่าง ๆ บรรณารักษ์จะต้องคุ้นเคยกับแหล่งสารนิเทศในชุมชน และเข้าร่วม
กับฝ่ายงานการใช้ทรัพยากรร่วมกัน

บทบาทที่สำคัญของบรรณารักษ์ในฐานะผู้เชี่ยวชาญสารสนเทศ อีกประการคือ แนะนำนักเรียนในการเลือกสรรทรัพยากรสารสนเทศที่เหมาะสมกับ รูปแบบการเรียน, ความสามารถ, ความต้องการของนักเรียนแต่ละคน รวมทั้งให้คำปรึกษาในการอ่านแก่นักเรียน ถึงแม้ว่าสิ่งนี้จะมีความรับผิดชอบในอาชีพบรรณารักษ์มานานแล้ว แต่หน้าที่นี้สอดคล้องกับมิติใหม่ และการท้าทายกับการพัฒนาทางเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างรวดเร็ว

2. บทบาทในฐานะผู้สอน (Teacher Role) เป็นบทบาทที่บรรณารักษ์ต้องทำงานร่วมกับครู-อาจารย์อื่น ๆ และผู้บริหาร ในการวางแผนการสอนทักษะสารสนเทศให้กับนักเรียน เพื่อแนะนำและสร้างเสริมให้นักเรียนมีความรอบรู้ และพัฒนาความสามารถของนักเรียนในการใช้สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้บรรณารักษ์ยังต้องให้ความร่วมมือในการพัฒนาครู-อาจารย์ เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ การผลิต การคัดเลือก การประเมิน และการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ รวมทั้งให้ความรู้และความเข้าใจแก่ครู-อาจารย์ และผู้บริหารเกี่ยวกับ ภาวะเบี่ยง และนโยบาย ในเรื่องลิขสิทธิ์ และการใช้และการเผยแพร่สารสนเทศ

3. บทบาทในฐานะผู้ให้คำปรึกษาในการสอน (Instructional Consultant Role) บรรณารักษ์ให้คำแนะนำกับครู-อาจารย์ ในการพัฒนากลยุทธ์การเรียนการสอน และการคัดเลือกทรัพยากรสารสนเทศตามวัตถุประสงค์ในการสอน การบรรลุผลสำเร็จในความรับผิดชอบของบทบาทนี้ บรรณารักษ์ต้องทำงานร่วมกับ ครู-อาจารย์แต่ละคน โรงเรียน ท้องถิ่น และกรม ในการออกแบบและประเมินกิจกรรมการพัฒนาหลักสูตร การเข้าร่วมของบรรณารักษ์ในการวางแผน และประเมินหลักสูตร จะช่วยสร้างความมั่นใจว่าการดำเนินงานห้องสมุดตรงกับความต้องการของโปรแกรมการสอนของโรงเรียน

บรรณารักษ์จะต้องติดตามข่าวพัฒนาการใหม่ ๆ เกี่ยวกับความก้าวหน้าในเทคโนโลยีสารสนเทศและการสอน เป็นผู้แนะนำ และผู้เชี่ยวชาญในการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการพัฒนาโปรแกรมการสอนร่วมกับบุคคลต่าง ๆ ของโรงเรียน

จากบทบาททั้ง 3 ประการดังกล่าว จะเห็นได้ว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีโดยตรง เทคโนโลยีสามารถขยายบริการสารสนเทศของห้องสมุดออกไปได้กว้างขวางมากขึ้น ลดเวลาในการปฏิบัติงานประจำที่ซ้ำซ้อน มีเวลาในการทำงานร่วมกับครู-อาจารย์ และให้คำปรึกษาแก่นักเรียนได้มากขึ้น (Evan, 1988)

ความก้าวหน้าอย่างมากมายของเทคโนโลยีปรากฏขึ้นในช่วง 10 กว่าปีที่ผ่านมา เครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลหรือไมโครคอมพิวเตอร์ได้เข้ามามีบทบาทแทนที่เครื่องคอมพิวเตอร์เมนเฟรมขนาดใหญ่ ตั้งแต่ทศวรรษ 1970 ปัจจุบันได้มีการนำเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในการปฏิบัติงานประจำวันต่าง ๆ มากมาย เทคโนโลยีไมโครคอมพิวเตอร์สามารถเข้าถึงได้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ซึ่งได้มีการพัฒนา ความเร็ว กำลังความสามารถ และสมรรถนะ อย่างต่อเนื่อง (Eisenberg, 1990)

โรงเรียนมัธยมศึกษาหลายโรงเรียนในประเทศไทย มีไมโครคอมพิวเตอร์จำนวนมาก เพื่อใช้ในการเรียนการสอนวิชาความรู้พื้นฐานทางด้านคอมพิวเตอร์แก่นักเรียน มีโรงเรียนเพียงไม่กี่แห่งที่มีไมโครคอมพิวเตอร์อยู่ในห้องสมุด เพื่อการปฏิบัติงานห้องสมุด จากการสอบถามและไปศึกษาดูงานห้องสมุดโรงเรียนต่าง ๆ พบห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีไมโครคอมพิวเตอร์ในการปฏิบัติงาน ได้แก่ โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา โรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม โรงเรียนทวีธาภิเศก โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม โรงเรียนบดินทร์เดชา (สิงห์ สิงหเสนี) โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย โรงเรียนวัดรัตนชัยพ่าย เป็นต้น โปรแกรมที่ใช้อย่างแพร่หลาย ได้แก่ โปรแกรม dBASE, CDS/ISIS และโปรแกรมประเภทประมวลผลคำ โดยนำมาใช้กับงาน การพิมพ์ การสร้างฐานข้อมูล การพิมพ์บัตรรายการ การรวบรวมบรรณานุกรม การสำรวจหนังสือ ฯลฯ

ในประเทศสหรัฐอเมริกา ผลจากการติดตามสำรวจสภาพทั่วไปของการใช้ไมโครคอมพิวเตอร์ ในห้องสมุดโรงเรียนรัฐบาล ในปี ค.ศ. 1982, 1986 และ 1990 ในรัฐเท็กซัส และ เพนซิลวาเนีย (Schlessinger and Karp, 1991) ทำให้เห็นจำนวนการใช้ไมโครคอมพิวเตอร์ในห้องสมุดโรงเรียนของทั้ง 2 รัฐ เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในระยะ 8 ปี โดยได้นำมาใช้ในการจัดการ บริหารงานห้องสมุด บริการจ่าย-รับ

การทำรายการ การค้นหาอ้างอิง ตลอดจนการค้นหาข้อมูลจากภายนอกห้องสมุดในระบบออนไลน์ และ ซีดี-รอม

จากการสำรวจดังกล่าวได้มีการสอบถามบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนประเภทต่าง ๆ ในรัฐเท็กซัส บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายแห่งหนึ่งกล่าวว่า คอมพิวเตอร์ได้สร้างความพึงพอใจในการใช้บริการแก่ครูและนักเรียนอย่างมาก นักเรียนเข้าแถวเพื่อใช้ terminal ในการค้นรายการ ขณะที่บัตรรายการยังใช้การได้ดี นอกจากนี้คอมพิวเตอร์ยังช่วยลดเวลาและจำนวนคนในการปฏิบัติงาน เช่น การจ่าย-รับหนังสือ เคยใช้บุคคล 2 คน ทำงานเวลา 2 ชั่วโมงต่อวัน ปัจจุบันต้องการเพียง 1 คน ในเวลา 1 ชั่วโมง

Everhart (1992) ได้ทำการวิจัย ในเรื่อง "การวิเคราะห์กิจกรรมการทำงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในห้องสมุดโรงเรียนที่ใช้ระบบอัตโนมัติ และไม่ใช้ระบบอัตโนมัติ" โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างในการใช้เวลาของบรรณารักษ์ที่ใช้ระบบอัตโนมัติและไม่ใช้ระบบอัตโนมัติ และผลดีที่เกิดจากการใช้ระบบอัตโนมัติที่มีต่อความต้องการใช้สารสนเทศ ผลของการวิจัยปรากฏว่าระบบอัตโนมัติช่วยลดเวลาในการปฏิบัติงานที่ซ้ำซ้อนลงได้ เช่น บริการจ่าย-รับ การทำรายการเกินกำหนดส่ง เป็นต้น แต่ระบบอัตโนมัติก็ใช้เวลาในบางกิจกรรมไม่แตกต่างหรือมากกว่าการไม่ใช้ระบบอัตโนมัติ เช่น การใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาโปรแกรมการสอน การจัดระบบการค้นคืน การค้นหาอ้างอิง เป็นต้น อย่างไรก็ตามห้องสมุดที่ใช้ระบบอัตโนมัติ สามารถให้บริการที่สนองต่อความต้องการใช้สารสนเทศได้ดีกว่า เช่น การเข้าถึงสารสนเทศภายนอกห้องสมุด การเข้าถึงสารสนเทศระยะไกล และระบบการค้นคืนสารสนเทศ ผู้ใช้มีโอกาสดำเนินการเข้าถึงสารสนเทศมากขึ้นและสะดวกรวดเร็วกว่าห้องสมุดที่ไม่ใช้ระบบอัตโนมัติ นอกจากนี้ระบบจ่าย-รับอัตโนมัติ ช่วยให้บริการมีเวลาในการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาโปรแกรมการศึกษา และการบริหารงานห้องสมุด

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น การวิจัยนี้จึงประสงค์จะศึกษาการใช้และความต้องการใช้ไมโครคอมพิวเตอร์ในงานห้องสมุดของบรรณารักษ์และผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญพิเศษ เนื่องด้วยโรงเรียนขนาดนี้มีปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการนำไมโครคอมพิวเตอร์มาใช้ ไม่ว่าจะเป็นด้าน บุคลากร การเงิน หรือสถานที่ การวิจัยจะทบทวนถึงการใช้และความต้องการใช้ไมโครคอมพิวเตอร์ที่แท้จริงในปัจจุบัน เพื่อจะได้เป็นแนวทางการพัฒนาต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย :- เพื่อศึกษา

1. การใช้ไมโครคอมพิวเตอร์ในงานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญพิเศษ
2. ความต้องการใช้ไมโครคอมพิวเตอร์ในงานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญพิเศษ ในด้าน
 - ก. การสนับสนุนของผู้บริหาร
 - ข. ความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของการนำไมโครคอมพิวเตอร์มาใช้
 - ค. ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการนำไมโครคอมพิวเตอร์มาใช้
 - ง. งานห้องสมุดที่ต้องการนำไมโครคอมพิวเตอร์มาใช้

สมมุติฐาน

1. การใช้และความต้องการใช้ไมโครคอมพิวเตอร์ ในงานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญพิเศษใน กรุงเทพมหานคร และ ส่วนภูมิภาค ไม่แตกต่างกัน
2. ความต้องการของ บรรณารักษ์ และ ผู้บริหาร ในการนำไมโครคอมพิวเตอร์มาใช้ในงานห้องสมุด แตกต่างกัน

ตัวแปรของการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1. สภาพของโรงเรียน เป็นโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร หรือ ส่วนภูมิภาค
2. สถานภาพของบุคคล ได้แก่ บรรณารักษ์ และผู้บริหาร

ตัวแปรตาม ได้แก่

การใช้และความต้องการใช้ไมโครคอมพิวเตอร์

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้ทำการศึกษาการใช้และความต้องการใช้ไมโครคอมพิวเตอร์ในงานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ซึ่งหมายถึง โรงเรียนที่ทำการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-ม.3) หรือมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-ม.6) หรือทั้ง 2 ระดับ มีจำนวนนักเรียนมากกว่า 2,499 คน โดยจะศึกษาเฉพาะโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา ทั่วประเทศ จำนวน 140 โรงเรียน แบ่งออกตามเขตการศึกษาได้ดังนี้

- กรุงเทพมหานคร	52	โรงเรียน	- เขตการศึกษาที่ 7	7	โรงเรียน
- เขตการศึกษาที่ 1	13	โรงเรียน	- เขตการศึกษาที่ 8	8	โรงเรียน
- เขตการศึกษาที่ 2	1	โรงเรียน	- เขตการศึกษาที่ 9	9	โรงเรียน
- เขตการศึกษาที่ 3	9	โรงเรียน	- เขตการศึกษาที่ 10	6	โรงเรียน
- เขตการศึกษาที่ 4	4	โรงเรียน	- เขตการศึกษาที่ 11	13	โรงเรียน
- เขตการศึกษาที่ 5	4	โรงเรียน	- เขตการศึกษาที่ 12	7	โรงเรียน
- เขตการศึกษาที่ 6	7	โรงเรียน	(กรมสามัญศึกษา กองแผนงาน, 2535)		

โดยจะศึกษาการใช้ไมโครคอมพิวเตอร์ในงานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา จากกลุ่มห้องสมุดที่ใช้ไมโครคอมพิวเตอร์ในงานห้องสมุดแล้ว ในด้าน บุคลากร งานที่ใช้ อุปกรณ์ โปรแกรม และปัญหาในการใช้ และศึกษาความต้องการการใช้ไมโครคอมพิวเตอร์ในงานห้องสมุด สำหรับห้องสมุดที่ยังไม่ได้ใช้ โดยจะศึกษาใน 4 ประเด็นหลัก คือ 1) การสนับสนุนของผู้บริหาร 2) ความพร้อมในด้านต่าง ๆ ได้แก่ งบประมาณ บุคลากร อุปกรณ์ โปรแกรม และ สถานที่ 3) ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการนำไมโครคอมพิวเตอร์มาใช้ในงานห้องสมุด 4) งานที่ต้องการนำไมโครคอมพิวเตอร์มาใช้ ทั้งนี้จะศึกษาเปรียบเทียบระหว่างห้องสมุดโรงเรียนที่ตั้งอยู่ใน กรุงเทพมหานคร และภูมิภาค และเปรียบเทียบความต้องการของบรรณารักษ์และผู้บริหาร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย บรรณารักษ์ ซึ่งทำหน้าที่หัวหน้างานห้องสมุด จำนวน 140 คน และ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 140 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยสร้างแบบสอบถาม 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามสำหรับบรรณารักษ์ แบ่งออกเป็น 2 ชุด คือ

1.1 แบบสอบถามสำหรับบรรณารักษ์ที่ใช้ไมโครคอมพิวเตอร์ กับงานห้องสมุดแล้ว เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับงานห้องสมุดที่ใช้หรือคาดว่าจะใช้ไมโครคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ใช้ และปัญหาในการใช้

1.2 แบบสอบถามสำหรับบรรณารักษ์ที่ยังไม่ได้ใช้ไมโครคอมพิวเตอร์ กับงานห้องสมุด เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับ การสนับสนุนของผู้บริหาร และความพร้อมในการนำไมโครคอมพิวเตอร์มาใช้กับงานห้องสมุด ในด้าน งบประมาณ บุคลากร อุปกรณ์และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการนำไมโครคอมพิวเตอร์มาใช้ในงานห้องสมุด และงานห้องสมุดที่ต้องการนำไมโครคอมพิวเตอร์มาใช้

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับ สภาพการ
ใช้ไมโครคอมพิวเตอร์ในโรงเรียน การสนับสนุนของผู้บริหาร และความพร้อมในการนำ
ไมโครคอมพิวเตอร์มาใช้กับงานห้องสมุด ด้านงบประมาณ บุคลากร อุปกรณ์ และโปรแกรม
คอมพิวเตอร์ ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการนำไมโครคอมพิวเตอร์มาใช้ในงานห้องสมุดของ
ผู้บริหาร และงานห้องสมุดที่ต้องการนำไมโครคอมพิวเตอร์มาใช้

นำแบบสอบถามทั้ง 2 ส่วน ไปทดสอบกับบรรณารักษ์และผู้บริหารโรงเรียนมัธยม
ศึกษา สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา ขนาดใหญ่ (โรงเรียนที่ทำการสอน
ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-ม.3) หรือ มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-ม.6) หรือทั้ง
2 ระดับ มีจำนวนนักเรียน 1,500-2,499 คน) จำนวน 5 โรงเรียน ทั้งนี้เพราะโรงเรียน
ขนาดใหญ่นี้มีจำนวนนักเรียนใกล้เคียงกับโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ อีกทั้งไม่ใช่งroupประชากร
หลังจากนั้นนำแบบสอบถามมาแก้ไขก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มประชากรที่ต้องการศึกษา และ
รับแบบสอบถามคืนทางไปรษณีย์

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม และนำเสนอข้อมูลโดย สถิติบรรยาย
ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่า
เฉลี่ยของกลุ่มประชากร โดยการทดสอบค่า Z และทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรด้วย
การทดสอบค่าไค-แอสควร์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบสภาพการใช้นโยบายคอมพิวเตอร์ในงานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่อื่นๆ จากกลุ่มที่ฯ แล้ว อันจะเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มที่ยังไม่ได้ฯ ทั้งที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่อื่นๆ และขนาดอื่น ได้เห็นแนวทางการนำมาใช้
2. บรรณารักษ์และผู้บริหารเกิดการตื่นตัวในการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในห้องสมุดโรงเรียน

คำอธิบายศัพท์

ห้องสมุด หมายถึง ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดใหญ่อื่นๆ สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา

โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่ทำการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-ม.3) หรือ มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-ม.6) หรือทั้ง 2 ระดับ มีจำนวนนักเรียน 1,500-2,499 คน

โรงเรียนขนาดใหญ่อื่นๆ หมายถึง โรงเรียนที่ทำการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-ม.3) หรือ มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-ม.6) หรือทั้ง 2 ระดับ มีจำนวนนักเรียน มากกว่า 2,499 คน

การใช้นโยบายคอมพิวเตอร์ หมายถึง ห้องสมุดที่ได้ใช้นโยบายคอมพิวเตอร์ในการปฏิบัติงานห้องสมุดแล้ว

ความต้องการใช้นโยบายคอมพิวเตอร์ หมายถึง ห้องสมุดที่ยังไม่ได้ใช้นโยบายคอมพิวเตอร์ในการปฏิบัติงาน แต่มีความพร้อม และความต้องการที่จะนำมาใช้